

Congressus Pharmaceuticus Hungaricus XV.

Budapest, 2014. április 10-12.

Gyógyszerésztörténeti témájú előadások összefoglalói

(Az absztraktok nyomtatásban a *Gyógyszerészet 2014/4. Suppl. I.* kongresszusi különszámában jelentek meg.)

Néhány erdélyi gyógyszerészdinasztia bemutatása

Péter H. Mária

ny. egyetemi adjunktus, Targu Mures/Marosvásárhely

Az erdélyi gyógyszerészet történetének tanulmányozása során eddig több mint 20 olyan gyógyszerész-dinasztia adatait sikerült feldolgozni, melyeknek tagjai a XVIII. -XX. században, évtizedeken át Erdély különböző helységeiben becsülettel helyt álltak és hozzájárultak a lakosság egészségvédelméhez valamint a környék társadalmi életében is jelentős szerepet vállaltak. Azokat a családokat tekintjük gyógyszerészdinasztiának, melyekben legalább három, egymást követő nemzedéken keresztül voltak gyógyszerészek. Időrendi sorrendben, megemlítjük a dinasztiát alapító gyógyszerészt és az ő egyenes ági leszármazottjait, valamint a házasság útján a családba került gyógyszerészeket is. Bemutatásra kerülnek a dinasztiába tartozó gyógyszerészek személyi adatain (születés helye, kelte) kívül, oklevelük megszerzésére (helye, ideje), munkahelyükre valamint elhalálkozásukra (helye, ideje) vonatkozó adatok is. A legismertebb népes erdélyi gyógyszerészdinasztiák tagjai között a magyar gyógyszerészet néhány kimagasló személyiségét is megtaláljuk, így a Mauksch, a Hintz, az Issekutz, a Velits, a Tomcsik, a Solymossy, a Breuer, a steinburgi Pildner, a Hints valamint a Novák családból származó gyógyszerészeket, akiknek gazdag szakmai életútjuk során elért megvalósításai hozzájárultak a magyar gyógyszerészet eredményeinek gazdagításához.

Szemelvények a kolozsvári gyógyszerészképzés első évtizedeiből

Budaházy István

Sancta Trinitas Gyógyszertár, Nagyvárad-Bihar, Oradea/Románia

A történelmi Magyarország második modernkori egyetemét Kolozsváron alapították 1872-ben, Ferenc József császár jóváhagyásával. Hogy miért esett a választás Kolozsvárra, (például Pozsonnyal szemben) több dolog is magyarázza: Egyrészt a felsőbbiskolai hagyományok, mint a Báthory István alapította egyetem, (1581), a jezsuita akadémia (1693), a Máriat Trézia által létrehozott Királyi Akadémiai Liceum jogi- és orvosi iskolája (1774), amit II.József, mondhatni, "megtörpedőzt" (1884-ben), az 1848-ig működő Jogi Akadémia és az 1817-ben alapított Orvos-sebészi Tanintézet. Másrészt, olyan helyett kellett választani, ahol a másik – a pesti – egyetemtől távolos részek lakóinak is tudják biztosítani a felsőfokú oktatás lehetőségét. Jelentősen nyomott a latba, hogy itt már működött az erdélyi tudományosság egyik fellegvára, az Erdélyi Múzeum Egyesület. A M.kir. Egyetem közel egy fél évszázadig működött, míg 1919-ben, a világháború befejezése után a román hatóságok át nem vették, "megalapítva" a román egyetemet. A gyógyszerészek kétéves képzését az Egyetem első percétől kezdve beindították. Az első tanévi tárgyakat a matematikai és természettudományi kar keretén belül oktatták, a másodikat az orvosi karon végezték. Az első esztendőben öt "gyógyszerészetan" hallgató iratkozott be, az 1873-74.évi tanévre már összesen 18 diák jelentkezett, a kar két évfolyamára. Ezekről az évekről hosszú időszakon át csak igen keveset lehetett tudni. Több évtizeden keresztül a vonatkozó dokumentáció, levél- és könyvtári kutatás és adatszerzés erősen korlátozott vagy szinte lehetetlen volt. Az utóbbi húsz évben, a változások után, erről az időszakról több magyarnyelvű közlemény jelent meg a gyógyszerésztörténeti irodalomban, amelyek különböző

szempontokból közelítették meg a periodus történéseit, eseményeit, szereplőit.. A román gyógyszerésztörténet-írás, ma is csak ritkán és érintőlegesen említi a képzés fejlődését, történéseit, tanárait, erre a periódusra vonatkozólag. A szerző, egy több évig tartó gyűjtő tevékenység során, megszerzett 14, az Egyetem által kiadott dokumentumot és másik hét, a gyakornokok tevékenységére és vizsgáztatására vonatkozó okiratot. Ezeket egy nagyobb tanulmányban dolgoztam fel. Azóta még felbukkant néhány eddig ismeretlen okirat, amelyeket belefoglaltam a dolgozatba. A gyógyszerészek egyetemi szintű képzésre vonatkozó dokumentumok bemutatása célja jelen előadásnak.

Orient Gyula életpályájának felvidéki vonatkozásai

Ambrus Tünde

University of Veterinary and Pharmaceutical Sciences Brno, Department of Applied Pharmacy

Orient Gyula (1869–1940) gyógyszerész-orvos neve nem ismeretlen a magyar és egyetemes gyógyszerészet történetében. Bár tudományos és egyetemi oktatói munkássága nagyrészt Kolozsvárhoz és Erdélyhez kötődik, szakmai pályájának kezdeti szakaszában, az 1890-es években egy gömöri kisváros, Csetnek gyógyszerésze volt. Csetneki évei fontos szerepet játszottak életútjának további alakulásában. Hivatásszeretete, a tudományos kutatás iránti elkötelezettsége már ekkor is megmutatkozott. Állandó résztvevője volt a megyebeli orvosok és gyógyszerészek találkozóinak, ahol bemutatta eredményeit, rendszeresen publikált az országos szaksajtóban, s ekkor közölte első gyógyszerésztörténeti témájú cikkét is. Gömör tanulmányai későbbi, kolozsvári folytatása szempontjából is kiemelkedő szerepet kapott, hiszen már diplomás gyógyszerészként itt tette le az érettségi vizsgát. Kapcsolatai az egykori felvidéki kollégákkal 1918 után sem szakadtak meg: a két világháború közötti szlovenszkói gyógyszerészeti sajtóban is jelentek meg szakcikkei.

A gyógyszerészethez kötődő magyar szükségpénzek

Szabó Attila

Bethlen utcai Patika, Debrecen

Egy olyan témát kívánok bemutatni, mely természetesen kötődik a gyógyszerészethez, de a numizmatikusok gyűjtési területének kuriózumát is képezi. A gyógyszerészethez köthető magyarországi szükségpénz kibocsátások két időszak jellegzetességei. Ezek között hatósági és magán kiadások is egyaránt találhatók. Az első, a háborús kiadásúak, melyek az I. világháború során kialakult infláció hatására 1915 tavaszán születtek meg. A második az 1919. március 21-től július 31-ig fennálló Tanácsköztársaság idején, az Országos Árvizsgáló Bizottságának, árdragítás elleni küzdelme hatására kerültek forgalomba. Mindkét esetben a hivatalos jegybankjaink törvényeinek megsértése mellett, de mégis, azok hallgatóságos beleegyezésével kerültek kibocsátásra, a törvényes váltópénz hiányának pótlására. Kutatási témám bemutatása, segítséget nyújt az akkori időszak szakmai, gazdasági és történelmi nehézségeinek megértéséhez. Kutatási munkám során, a tulajdonomba került eredeti szükségpénzeket vizsgálva, a hozzájuk kapcsolódó hazai szakirodalmakat dolgoztam fel.

90 éve elhunyt Kazay Endre gyógyszerészre emlékezünk

¹Dr. Lárencz László; ²Kutas Jenő

¹ Nyugalmazott gyógyszerész, Pécs; ² Melinda Gyógyszertár, Pécs

A szerzőpáros, Lárencz László és Kutas Jenő, az előadásban röviden bemutatja Kazay Endre gyógyszerész – polihisztor halálának 90-ik évfordulójára emlékezve, a neves gyógyszerész tudományos tevékenységét, annak jelenkorra is érvényes üzenetét. Egy évszázaddal ezelőtt, a természettudományokban aktívan bűvárkodó Kazay Endre fáradhatatlan lelkesedésének ismertetése mindig nehéz feladat az előadónak. Egyrészt az idő rövidsége, másrészt a feltárt történeti anyag szerteágazódása miatt. Továbbá Kazay Endre gyógyszerész munkásságának kutatása mindig újabb eredményekkel büszkélkedhet, mindezzel gazdagítja a gyógyszerészettörténet iránt érdeklődők ismeretét e jeles személy múltjáról. A történeti kutatások, levelezések ismételt áttanulmányozása érdekesebb, újabb összefüggéseket árulnak el a neves gyógyszerész lehetőségeiről, élethelyzetéről. A tudományos, szakmai, és családi környezet hatásának ismerete fontos, mivel így átfogóbb képet kaphatunk a kedvező és hátráltató tényezőkről egyaránt. Mindezen események kihatnak Kazay Endre kutatásainak eredményeire, befolyásolják döntéseit. Részletesebben esik szó, a fiatal gyógyszerész gyakornok tudományos kutatási lehetőségeiről, szakmai kapcsolatairól. Figyelemfelkeltőnek szánjuk azon különleges miliő taglalását, ami körülvette az ifjú gyógyszerész gyakornokot távol, a nyüzsgő Fővárostól. A szakmaiság és tudomány iránti éhség nem állt meg a nagyvárosok határánál. Kisebb városok, falvak ambiciózus gyógyszerészei is megkövetelték a maguk, kollegáik és gyakornokaik számára a naprakész tudást. E körülmények meglátta sarkallhatta Kazay Endrét a későbbi Gyógyszerészi Lexikon megírására. Valószínűsíthető, hogy ezen szakmai fórum gyógyszerészei, és tanárai vezették el a szakszerű gyógyszerészi hivatás alapjaihoz, melyre egész életében építhetett, eredményeiről pedig beszámolhatott Kazay Endre.

Szemelvények az Osztrák - Magyar Monarchia katona-gyógyszerészetéből az I. világháború idején

¹Szalay Annamária; ²Czeglédi András

¹ *Pátria Patika, Tiszafüred*; ² *Betánia Bt, Karcag*

2014-ben lesz 100 esztendeje annak, hogy kitört az I. világháború, vagy a "Nagy Háború", ahogyan elődeink abban a korban nevezték. A XIX. század végére, XX. század elejére Európában már beindult a fegyverkezés, a hadi készülődés...A katonai egészségügy, és ezen belül a katona-gyógyszerészet szerepe felértékelődött, hiszen a hadsereg megfelelő egészségügyi ellátásának megszervezése kiemelt feladat volt. Ez a háború volt a történelemben az első alkalom, hogy egyidejűleg nagy embertömegek kerültek mozgásra a párhuzamos hadszíntereken; és sérültek meg a bevetések alkalmával. Gyógyszerészettörténeti tárgyú előadásunkban az I. világháborús magyar katona-gyógyszerészet mindennapjainak néhány aspektusát kívánjuk felvillantani az egykori Osztrák – Magyar Monarchia területén. Bemutatásra kerülnek olyan dokumentumok is, amelyek az egykori kassai, ún. „k.u.k.” Járványkórházból származnak, ahol apai Nagypám, Szalay Mihály is katonagyógyszerészként szolgált. Az I. világháború kitörésének 100. évfordulóján, ezen előadással tisztelettel adózunk azon katonagyógyszerész Kollégáink előtt, akik háborús körülmények között dolgoztak, illetve dolgoznak napjainkban is.